

Працюючи над посібником з гомеопатії, я виявив, що єдина біографія Ганемана, написана ним самим, ні разу не перекладилася цілком на російську мову, хоча невеликі уривки з неї можна знайти в різних авторів (наприклад, у Амека в його «Виникнення гомеопатії та боротьба проти її поширення », СПб, 1889). Ця автобіографія була збережена для нащадків шкільним директором Францем Альбрехтом, і вперше побачила світ у його книзі під назвою «Християн Самуель Ганеман. Біографічний пам'ятник, створений на основі документів, що належать його родині, і листів його друзів », виданої в Лейпцигу в 1851 році. Автобіографія була написана Ганеманом в 1791 році, тобто всього через рік після знаменитого досвіду з корою хінного дерева, якому судилося зіграти переломну роль в житті Ганемана. Пропоную відвідувачам сайту мій переклад.

Д-р Олександр Коток

«Я народився 10-го квітня 1755 у володіннях курфюрста Саксонії, в одному з прекрасних місць Німеччини. Можливо, це вносило свій внесок в моє захоплення красою природи по мірі мого дорослішання.

Мій батько, Християн Готфрід Ганеман, разом з моєю матір'ю Йоганной Християною, в дівочтві Шписс, навчили мене читання та письма в процесі гри. Мій батько помер 4 роки тому. Не будучи глибоко обізнаним у науках - він був художником на міському фарфоровому заводі і автором невеликого трактату про акварельний живопис - він підшукав для себе найкращі уявлення про те, що добре для людини і гідно його. Ці ідеї він прищепив мені. «Жити і працювати без хвастощів і зовнішнього лоску» було його головним правилом поведінки, вражали мене більше тим, як він слідував йому, ніж словами. Нерідко батько з'являвся там, де мало бути зроблено добру справу, залишаючись при цьому непоміченим. Хіба не повинен був я чинити так само? У своїх вчинках він розрізняв таку делікатну грань між високим і низьким, він так тонко відчував

її, що заслуговує усіляких похвал. І в цьому він був моїм учителем. Його думки про основи світобудови, людську гідність і високе призначення людства повністю відповідали тому способу життя, який він вів. Це було фундаментом мого навчання моралі.

Що ж стосується того світу, що був поза моєї сім'ї, то я провів кілька років у міській школі Мейсена, а у віці близько шістнадцяти років я вступив до Княжої школи того ж міста. Нічого особливого про себе я тут сказати не можу, за винятком того, що ректор школи, магістр Мюллер, любив мене, немов свого рідного сина. Він був моїм вчителем древніх мов і німецької літератури. Я глибоко вдячний йому, бо в чесності і працьовитості мало хто міг зрівнятися з ним. Він надав мені повну свободу у вченні, за що я йому і до цього дня дуже вдячний, і що зіграло важливу роль у моїй подальшій освіті

Коли мені було дванадцять років, він доручив мені викладати основи грецької мови. Він доброзичливо слухав мене в той час, коли я давав приватні уроки пансіонерам в його школі, і критично коментував стародавніх авторів, нерідко віддаючи перевагу моїй власній точці зору. Одному лише мені (оскільки я часто був нездоровий від перевтоми, викликаного інтенсивними заняттями) було дозволено читати на уроках іноземні книжки і не бути присутнім на заняттях, які мені не подобалися, відмовлятися від виконання вправ у листі і від переписування з чужих зошитів. Я міг звернутися до нього в будь-який час доби. У багатьох відношеннях він часто віддавав мені перевагу перед іншими учнями, і, що дивно, всі мої товариші по навчанню любили мене. Все це разом узятє говорить дуже багато про що, особливо враховуючи, що мова йде про Княжу школу.

Мій батько зовсім не бажав, щоб я вчився. Він постійно забирав мене з міської школи більш ніж на рік, щоб я міг зайнятися чимось більш відповідним його доходам. Мої вчителі відмовилися від оплати протягом останніх восьми років; вони благали його залишити мене в спокої, щоб я міг слідувати своїм бажанням вчитися. Батько поступився їм, але крім того зробити для мене нічого не міг.

На Великдень 1775 мені було дозволено покинути будинок і відправитися в Лейпціг з двадцятьма талерами в кишені. Це були останні гроші, отримані мною від батька. У нього були інші діти, які повинні були отримати освіту за рахунок його мізерного заробітку. Цього цілком достатньо, щоб виправдати кращого з батьків.

Викладанням німецької та французької багатому молодому греку з Ясс у Молдавії, а також перекладами з англійської, я здобував собі засоби для існування. Я мав намір

залишити Лейпциг після дворічного перебування.

Можу засвідчити, що і в Лейпцигу я дотримувався принципу мого батька «Ніколи не бути пасивним слухачем або учнем». І тут я не забував піклуватися фізичними вправами і свіжим повітрям про ту саму силу та енергію тіла, яка одна лише здатна протистояти навантаженні розумових вправ.

У Лейпцигу я був присутній тільки на тих лекціях, які вважав корисними, незважаючи на те, що гірський радник Пернер з Мейсена люб'язно забезпечив мене вільним доступом на лекції всіх професорів медицини. Весь час я навчався приватно, постійно читаючи найкраще з доступного, і лише стільки, скільки я міг засвоїти.

Бажання зайнятися практичною стороною медицини, нездійсненне в Лейпцигу через відсутність відповідних установ, спонукало мене за свій рахунок відправитися до Відня.

Підле шахрайство, жертвою якого я став, позбавило мене всіх моїх заощаджень, накопичених в Лейпцигу (каяття вимагає примирення, і я буду мовчати про ім'я і обставини), і змусило покинути Відень після дев'ятимісячного перебування в ньому. У моєму розпорядженні знаходилося в той момент 68 флоринів і 12 крейцерів. Своїм лікарським чуттям я зобов'язаний госпіталю Братів милосердя в Леопольдштадт і, швидше, великому практичному генію доктора фон Кваріна, лейб-медика княжої сім'ї. У той час я був єдиним, кому він дозволяв супроводжувати себе до своїх приватних пацієнтів. Він запримітив мене, любив і навчав так, наче я як мінімум був одним з його найкращих учнів у Відні, при цьому не розраховуючи ні на яку винагороду з мого боку. Останні мої гроші мали ось-ось зникнути, коли губернатор Трансільванії барон Брукенталь запросив мене на великодушних умовах перебратися в Германштадт і зайняти посаду його сімейного лікаря і наглядача його чудової бібліотеки.

Так у мене з'явилася можливість вивчити кілька необхідних мені мов і здобути знання в тих областях, в яких їх у мене не вистачало. Я привів у порядок його незрівнянну колекцію стародавніх монет і склав її каталог. То ж я проробив і з його бібліотекою. Протягом року і дев'яти місяців я практикував медицину в цьому густонаселеному місті, а потім неохоче покинув цих благородних людей, щоб отримати в Ерлангені титул доктора медицини, на який мав право завдяки своїм знанням. За надані мені послуги і науку я зобов'язаний таємному раднику Делиусу і радникам Айзенфламу, Шреберу і Вендту. Надвірний радник Шребера допоміг мені заповнити недоліки мого навчання ботаніки.

10-го серпня 1779 я захистив дисертацію і отримав титул доктора медицини.

Пристрасна любов швейцарця до його суворих Альп не може бути сильнішою за любов саксонця до своєї Батьківщини. Я повернувся до неї, щоб почати свою кар'єру в маленькому шахтарському містечку Хеттштедте в Мансфільде. Ні розумовий, ні фізичний розвиток були в ньому неможливими, і я, провівши там дев'ять місяців, навесні 1781 відправився в Дессау. Там я знайшов більш відповідне оточення і більше можливостей добувати знання. Години дозвілля я заповнював вивченням хімії, і це, укупі з невеликими подорожами для вивчення гірничої справи та металургії, дозволили ліквідувати мої прогалини в освіті в цих областях.

В кінці 1781 я отримав призначення на скромну посаду міського лікаря в Гоммерне поблизу Магдебурга. Провівши там два роки і дев'ять місяців, я залишив його заради солідної зарплати і більш придатної мені роботи. Жоден лікар ніколи не практикував у цьому місті, і місцеве населення не бачило в лікарях необхідності. Але там я вперше почав насолоджуватися простими принадами сімейного життя з моєю супутницею життя Генріеттою Кюхлер, прийомною дочкою аптекаря Гезелера з Дессау.

Наступною моєю зупинкою був Дрезден, де я був на другорядних ролях, головним чином тому, що сам не хотів бути на перших. Але й там у мене не було недоліку ні в друзях, ні в можливості вчитися. Покійний міський лікар д-р Вагнер, сам прекрасний зразок кришталевої чесності, вшанував мене своєю близькою дружбою, продемонстрував мені виконання обов'язків лікаря в галузі судової медицини (в тій області, в якій він був великим майстром) і, за згодою міської ради, на цілий рік, поки був хворий, передав мені всю свою роботу в лікарнях - велике поле діяльності для любителя філантропії. Суперінтендент Княжої бібліотеки надвірний радник Аделунг прив'язався до мене, і разом з бібліотекарем паном Дассдорфом багато в чому сприяв тому, щоб моє перебування в Дрездені було цікавим і приємним. Чотири роки там, в оточенні сім'ї, пролетіли для мене швидше, ніж для несподіваного спадкоємця великого капіталу, і на Михайлів день 1789 я переїхав у Лейпциг, щоб бути ближче до науки. Тут я смиренно чекаю, яким чином Провидіння розпорядиться моєю долею і кожним з моїх днів.

Чотири дочки, син і моя дружина оживляють моє існування. У 1791 році Лейпцігське економічне товариство і 2 серпня того ж року Академія Майнца вибрали мене своїм членом.

Лейпциг, 30 серпня 1791 року.